DISTRICT09

DUURZAME ICT BIJ STAD GENT

ACHTERGROND

District09, de ICT-partner van Stad Gent, werkt actief rond duurzame ICT. Gent zet al langer stappen op vlak van duurzaamheid en mensenrechten. Na inspanningen bij de aankoop van verschillende producten zoals textiel en voeding kijkt de stad nu richting de ICT-leveranciers. Die ambities zitten verankerd in het bredere beleid: in de huidige beleidsnota's 'Meer dan een slimme stad' en 'Internationale Solidariteit' is ICT-hardware opgenomen als één van de productsegmenten waarin ze wil werken rond mensenrechten en duurzaamheid. District09 slaagt erin om het respect voor mensenrechten en de bescherming van sociale rechten te verbinden met een circulair gedachtengoed. District09 won in 2021 de Fair ICT Award.

AANPAK

District09 levert al jaren inspanningen voor levensduurverlenging en circulair gebruik van ICT. Dit is intussen inherent aan hun reguliere werking. De laatste jaren werken ze ook rond duurzame en faire ICT. Het gaat met andere woorden om een continu verbeterproces waarbij ze inzetten op verschillende facetten.

1. **Levensduurverlenging en circulaire ICT:**

- Aankopen: Eerst en vooral kopen ze kwaliteitsvolle producten aan, omdat die langer meegaan. Daarnaast betalen ze een meerprijs voor extra garantie. Laptops gebruiken ze nu 5 jaar in vergelijking met 4 jaar vroeger en ook de leasingcontracten voor multifunctionals werden verlengd van 5 naar 8 jaar.
- Herstellen: Tijdens de garantieperiode herstelt de leverancier het product. Daarna staat District09 indien mogelijk zelf in voor de herstellingen.
- Hergebruiken en herbestemmen: Als de laptops nog bruikbaar zijn na een eerste leven, dan worden ze hergebruikt voor tijdelijke werknemers of stagiairs. Vaak krijgen ze zelfs een 3de leven binnen het Stedelijk Onderwijs Gent. Onbruikbare toestellen worden gedemonteerd om bepaalde onderdelen te kunnen hergebruiken als reserve onderdeel voor het herstellen van andere toestellen. Toestellen die nog werken, maar niet meer bruikbaar zijn binnen de organisatie, worden sporadisch verkocht.
- Modulaire en refurbished toestellen: Medewerkers van Stad Gent kunnen o.a. kiezen voor een Fairphone of een refurbished iPhone als bedrijfstoestel. Het aanbod is nog beperkt door het jonge karakter van de markt en het gebrek aan standvastigheid bij leveranciers. Voor onderwijs proberen ze zo veel mogelijk refurbished laptops aan te kopen.
- Recycleren: niet-bruikbare of -herstelbare onderdelen en toestellen gaan naar Recupel, opgebruikte batterijen naar Bebat.

2. **Faire ICT:**

- In de beleidsnota's 'Meer dan een slimme stad' en 'Internationale solidariteit' is het werken rond faire ICT-hardware verankerd. Sinds 2021 is de ICT-partner lid van *Electronics Watch* om de dialoog over arbeids-omstandigheden aan te gaan met leveranciers. *Electronics Watch* is een internationale organisatie die ijvert voor betere arbeidsomstandigheden in de ICT-

keten. Ze bundelt de koopkracht van haar leden en onderzoekt en monitort de werk-omstandigheden op het terrein. Het lidmaatschap garandeert dat de gestelde eisen binnen de sociale clausules goed opgevolgd worden.

3. **Duurzame criteria in ICT-bestekken**

- Bij het uitschrijven van de meest recente overheidsopdracht voor laptops, randapparatuur en mobiele telefonie werden volgende criteria toegevoegd:
  - Selectiecriterium: in dialoog gaan met *Electronics Watch* (ook via toevoeging van de 'contractvoorwaarden voor leveringscontracten' als uitvoeringsvoorwaarde).
  - De scores voor de gunningscriteria werden als volgt toegekend: 35% prijs, 35% kwaliteit, 15% SLA & support & 15% duurzaamheid.
  - De geïntegreerde duurzaamheidscriteria werden opgedeeld in acht categorieën, met name: Algemeen (o.a. vraag naar *TCO Certified* label), Levensduur, Milieu-impact bij productie, Energieverbruik, Transport, Afvalverwerking, Verpakking en Ethische & sociale verantwoordelijk-heid.

4. **Energie-, materiaal- & CO2-uitstoot-reductie**

- Er werd een nieuw datacenter met warmterecuperatie gebouwd. Zo wordt het Administratief Centrum gedeeltelijk verwarmd met de vrijgekomen warmte van dit datacenter.
- Er loopt een Verbetertraject Automatisch Uitschakelen Servers, zodat bepaalde servers enkel op vraag van de ontwikkelaar actief zijn en niet dag en nacht moeten draaien.
- Men beperkt het transport door problemen op te lossen met schermovername en servicedesks op locatie. Er wordt ook voorzien in een duurzamer wagenpark.
- Er wordt ingezet op een verduurzaming van het printgedrag.

5. **Kennis en expertise opbouwen en delen**

- De organisatie erkent het belang van kennis delen en expertise opbouwen. District09 engageert zich in verschillende netwerken en projecten over het thema. Dit doen ze o.a. door:
  - een werkgroep binnen Stad Gent op te starten met experten uit de diensten Facility Management, Circulair materialenbeheer, Milieu en Klimaat, en Internationale relaties en netwerken;
  - een engagement aan te gaan als piloot-organisatie binnen Fair ICT Flanders;
  - deel te nemen aan het Belgisch netwerk voor duurzame ICT-aankopen en de Europese werkgroep rond ethisch verantwoorde ICT.

RESULTATEN/IMPACT

District09 zet sterk in op circulariteit en de levensduurverlening van ICT-hardware. Op die manier verkleint de afvalberg en worden er minder nieuwe grondstoffen ontgonnen.

Met de integratie van acht categorieën van milieucriteria in bestekken wordt er minder e-waste en verpakkingsafval geproduceerd, minder energie verbruikt en dus minder CO2 uitgestoten.

Tot slot zorgt de samenwerking met *Electronics Watch* dat er een dialoog ontstaat met de ICT-leveranciers. Zo willen ze bijdragen aan verbeteringen in de ontginnings- en productieomstandigheden van ICT-hardware. Een langzaam proces op lange termijn, maar wel een noodzakelijke stap. Het *workers-driven* monitoringsysteem slaagt erin om een realistischer beeld te scheppen van de situatie op het terrein, om de problemen te identificeren die er echt toe doen voor gewone arbeiders en om bij te dragen aan correctieve acties. Op die manier kan er echt impact gecreëerd worden op de werkvloer.

GELEERDE LESSEN

Ten eerste is het als kleine organisatie niet eenvoudig om een stempel te drukken in een internationale markt, zeker gezien de complexiteit en het gebrek aan transparantie in de ICT-sector. De uitdaging is om enerzijds de **krachten te bundelen op een hoger niveau en samen te werken** en anderzijds de duurzame principes toch te **vertalen naar concrete, zichtbare acties op lokaal niveau** en in de eigen organisatie.

Ten tweede is er een **grote nood aan expertise en kennisopbouw** over duurzame en faire ICT. Ook in de diverse netwerken zijn vele organisaties nog wat zoekende. Daardoor blijven de discussies en antwoorden abstract, terwijl kennis voor kleine organisaties net belangrijk is om concrete acties te kunnen ondernemen. Enkele punten waar er soms praktische handvaten gemist worden zijn: hoe neem je duurzame criteria best op in bestekken; hoe weet je of je als organisatie goed bezig bent op vlak van duurzame ICT en hoe meet je dat?; Welke kleine stappen kan je zetten op lokaal niveau?

Ten derde is ICT verduurzamen geen afgelijnd project dat eindig is in de tijd. Het betreft een **continu verbeterproces** op basis van nieuwe inzichten, nieuwe evoluties, nieuwe technologieën etc., telkens op verschillende terreinen. Het is van belang om ambitieus te zijn, maar tegelijkertijd ook realistisch, zodat de service naar de gebruikers niet in gedrang komt.

Ten vierde is het belangrijk dat je **duurzaamheid doortrekt in de volledige werking van de organisatie** als je geloofwaardig wil zijn op dat gebied. Zo kunnen de inspanningen doorgetrokken worden op vlak van mobiliteit, aankopen etc.

Tot slot staan weinig eindgebruikers erbij stil dat hun ICT-hardware vaak wordt geproduceerd in erbarmelijke omstandigheden en een grote ecologische impact heeft. Een **grotere bewustmaking bij eindgebruiker** kan het draagvlak om stappen in de goede richting te zetten, nog vergroten.

Contactpersonen: Sarah Janssens - sarah.janssens@district09.gent & Bert Wauters - bert.wauters@district09.gent

Vlaanderen verbeelding werkt

Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

Wallonie service public SPW

VLAANDEREN CIRCULAIR

Interreg North Sea Region ProCirc EUROPEAN UNION

GREEN DEAL Achats circulaires

Fair ICT Flanders

Dit initiatief wordt gefaciliteerd door: catapa

UGENT

TRANSITIE NAAR FAIRE EN CIRCULAIRE ICT

UNIVERSITEIT GENT

ACHTERGROND

Universiteit Gent is één van de grootste universiteiten in Vlaanderen met campussen in Gent, Merelbeke, Melle en sinds 2013 ook in Kortrijk.

In juni 2019 richtte ze een werkgroep rond faire en circulaire ICT op waarin academici, medewerkers en studenten vertegenwoordigd zijn. Die werkgroep startte binnen het kader van het bredere Transitie UGent-proces en resulteerde in de eerste betekenisvolle stappen richting een duurzamer aankoop- en gebruiksbeleid van ICT-hardware. Als grote aankoper van ICT-hardware wil de universiteit namelijk een belangrijke invloed uitoefenen op ICT-bedrijven om hun productieketen op een structurele wijze te verduurzamen. Tevens tracht ze haar eigen materiaalgebruik en ecologische voetafdruk te verminderen door een circulair gebruik van de benodigde ICT.

AANPAK

Vertrekkende vanuit de werkgroep rond faire en circulaire ICT, vloeide een sterkere verankering in het beleid voort. De werking rond faire en circulaire ICT maakt ondertussen deel uit van het overkoepelend Klimaatplan, waarbij de transitiewerkgroep als trekker fungeert. Het project wordt zo onderdeel van de formele strategische langetermijnplanning. Het project heeft momenteel een werking langs vier grote sporen om de ICT-praktijk en het ICT-beleid aan de UGent te verduurzamen:

1. duurzame aankoop en instroom van ICT;
2. levensduurverlenging van ICT via herstel en upgrade binnen UGent enerzijds en projecten en donaties via VLIR/UOS en Close the Gap anderzijds;
3. 'Urban Mining' en beter afvalbeheer in functie van recyclage en
4. communicatie en versterking van het intern draagvlak voor de verduurzaming van ICT.

1. **Duurzame aankoop**

UGent zet twee instrumenten in wanneer ze een ICT-bestek in de markt zet. Het eerste is de toevoeging van mensenrechtenclausules en/of duurzaamheidscriteria, met daarbij een goede opvolging tijdens de looptijd. In 2020 werd een nieuwe raamcontract in de markt gezet voor laptops en pc's. Concreet werd er een *TCO Certified*-label (of equivalent) als criterium opgelegd. Via het gebruik van ecolabels en andere duurzaamheidscriteria krijgt de markt alvast een duidelijk signaal dat duurzaamheid belangrijk is voor UGent. Het gaat om een verplicht raamcontract, waardoor nieuwe pc's en laptops aan de UGent in de toekomst dus het label zullen dragen.

Ten tweede sprak ze met de leverancier af om een dialoogproces op te starten over mensenrechten en verdere verduurzaming van de toeleveringsketen. Binnen UGent is hiervoor een dialooggroep samengesteld die sinds het najaar van 2021 gesprekken aanvat met o.a. vertegenwoordigers van de Dell-hoofdzetel in Texas. Complementair daaraan is UGent lid geworden van de ngo Electronics Watch om verder ondersteuning te krijgen bij de doorlichting van de productieketen en meer specifiek om eventuele schendingen van mensen- en arbeidsrechten binnen deze keten

aan het licht te brengen. In de toekomst zullen ook bij nieuwe of hernieuwde raamovereenkomsten de best beschikbare duurzaamheidscriteria en Type1-ecolabels worden geïntegreerd. Bij een recent afgesloten raamcontract voor Apple-hardware werden ook duurzaamheidscriteria geïntegreerd. Daardoor stemde de leverancier er onder meer mee in om het circulair gebruik van de aangekochte toestellen actief te ondersteunen en om samen met UGent de risico's op mensenrechtenschendingen in de volledige toeleveringsketen aan te pakken.

2. Levensduurverlenging

Ten tweede wil de UGent op een extern en intern spoor werken voor de **levensduurverlenging**. Het externe spoor loopt al jaren via projecten in kader van een bredere Noord-Zuidsamenwerking. Die worden stelselmatig verdergezet, waarbij UGent herbruikbaar materiaal doneert aan partneruniversiteiten in het Zuiden. Als het materiaal niet kan worden gedoneerd, gaat het naar Close The Gap. Wat het interne spoor betreft, wil de universiteit een flowchart opstellen dat weergeeft welke trajecten het ICT-materiaal momenteel aflegt en hoe het materiaal langer in omloop kan blijven. Momenteel zijn volgende strategieën geïdentificeerd:

- "nog bruikbaar": blijft langer in dienst bij of verandert van eigenaar, wordt gebruikt als deel van reservepool van een onderzoeksgroep of voor een vakgroep, wordt ingezet voor routinewerk.
- "verouderd/te traag": wordt gebruikt voor routinewerk, stock voor onderdelen, wordt geüpgraded/hersteld.

3. Afvalbeheer en *Urban Mining*

Hiervoor wordt samengewerkt met Recupel. Het blijkt echter moeilijk veel ICT-materiaal te traceren binnen de organisatie bij end-of-life. Om die traceerbaarheid te verhogen, schenkt de universiteit aandacht aan verschillende initiatieven, zoals het verplichten van raamcontracten met Windows/Linux- en Apple-hardware om ervoor te zorgen dat alle medewerkers hun toestellen van dezelfde leverancier kopen. Daarnaast start ze binnen de centrale administratie samen met enkele vakgroepen een proefproject op, waarbij de centrale levering van ICT-hardware wordt onderzocht. Dit proefproject dient enerzijds om het aantal 'verloren' of verkeerd geleverde toestellen drastisch te verminderen, maar biedt anderzijds ook de mogelijkheid om bij afhaling van een nieuw toestel het oude in te leveren.

4. Communicatie en intern draagvlak

Het hele proces heeft van onderuit vorm gekregen, om uiteindelijk te worden verankerd binnen het Klimaatplan. De werkgroep met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de UGent werkt actief rond communicatie en intern draagvlak. Zo wil ze een aanspreekpunt zijn voor de uitwisseling van kennis en ervaringen. Via het Duurzaamheidskantoor wordt er tevens gesensibiliseerd rond *urban mining* en worden afgedankte privélaptops en -gsm's ingezameld. In samenwerking met stad Gent plaatst de universiteit hiervoor inzamelkasten op drukbezochte plaatsen. Zo wil ze een maatschappelijke rol spelen in het verduurzamen van ICT en werken aan gedragsverandering bij personeel en studenten. Haar deelname aan leernetwerken zoals het 'Belgisch leernetwerk voor Duurzame aankoop van ICT', de interuniversitaire dialoog rond duurzame ICT tussen de Vlaamse universiteiten en het engagement als pilootorganisatie bij Fair ICT Flanders, dragen

bij aan de opbouw van expertise en het verder uitdragen van de gezette stappen.

Om de eigen medewerkers, studenten en externen zicht te geven op dit beleid, werden op een webpagina alle inspanningen gebundeld.

RESULTATEN/IMPACT

De concrete impact van het druk zetten op en het in dialoog gaan met leveranciers rond mensenrechten en duurzaamheid is niet altijd eenvoudig te meten. Temeer gezien het een proces op de lange termijn is. Met haar aanzienlijke koopkracht probeert de universiteit de reële omstandigheden in de keten te optimaliseren.

Integratie van Type1-labels en mensenrechtenclausules is niet zaligmakend, maar wel een belangrijke stap, gezien ze kunnen helpen bij het verifiëren van de duurzaamheidsclaims van leveranciers.

Via een *dialoog met leveranciers rond mensenrechten en duurzaamheid* versterkt de universiteit haar contacten met de leveranciers en blijven die niet beperkt tot de momenten dat er een bestek in de markt wordt gezet. Hierbij zijn ketenverantwoordelijkheid, meer transparantie en duidelijkere duurzaamheidsambities cruciaal. Als lid van *Electronics Watch* bundelt ze haar koopkracht met alle andere leden. *Electronics Watch* zorgt er tevens voor dat de situatie op de werkvloer echt verbeterd dankzij de *worker-based* monitoring. Op die manier bestaan de verbeteringen van arbeidsomstandigheden en sociale rechten van arbeiders niet enkel op papier. Een goede opvolging van de eisen is alvast fundamenteel. Daar zet UGent nu sterk op in via een dialooggroep in het verlengde van de ICT-werkgroep binnen Transitie UGent. Daarnaast wordt er via een interuniversitair overleg tussen de Vlaamse universiteiten bekeken hoe ze samen druk kunnen zetten op hun leveranciers.

Circulair gebruik en afvalbeheer. UGent probeert haar materiaal beter en langer te gebruiken. Zowel voor het interne als externe spoor, zou dit zich in de toekomst moeten vertalen in een verlenging van de gemiddelde levensduur van ICT-toestellen. De huidige aanpak, zal meer zicht geven op de ICT-stromen binnen de organisatie. Het verplichtend karakter van de raamcontracten geeft dan weer beter zicht op waar het aangekochte ICT-materiaal zich bevindt.

Tot slot zou het percentage correct verzamelde en gerecycleerde ICT-hardware (collectieratio) sterk moeten toenemen, mede door de gecentraliseerde afvoer van materiaal en de lancering van sensibiliseringscampagnes naar personeel en studenten.

GELEERDE LESSEN

Visie en kennis zijn een begin. Om zo'n grote organisatie in beweging te krijgen rond faire en circulaire ICT is een behoorlijke kennis van de problematiek, gedeeld met meerdere mensen, uiteraard van belang. Algemeen inzicht verwerven is evenwel niet zo moeilijk. De vertaling ervan naar mogelijke beleidspistes, opname in bestekken, technische keuzes, specifieke projecten en het overtuigen van beleidsorganen is niet altijd evident.

UGent leert dat interne samenwerking absoluut noodzakelijk is. Haar vooruitgang werd mogelijk gemaakt door het delen en uitwisselen van kennis, inzichten, dialoog en wederzijdse ondersteuning tussen medewerkers. De interne werkgroep bestond uit een goede mix van mensen uit de verschillende lagen van de universiteit en studentenvertegenwoordigers. Die mix combineerde technische en academische kennis met ervaring met de werking van de instelling en liet toe om op het juiste moment vooruitgang te boeken.

Externe ondersteuning en samenwerking geeft vertrouwen: De ondersteuning van o.a. Fair ICT Flanders bracht ervaring uit externe projecten en verschillende aanpakken, kennis over labels. Het gaf de universiteit het vertrouwen om verder te gaan met dit project.

Ten slotte is geduld een schone deugd. De stap naar een beslissing over een fair en circulair ICT-beleid kwam vrij snel. Dat op de verschillende sporen in de praktijk omzetten, vergt echter een volgehouden inspanning en opvolging. De aankoop van nieuw ICT-kantoormateriaal met een *TCO Certified*-label is nu wel een feit, maar het is een eerste bouwsteen in wat er op de verschillende beleidssporen allemaal mogelijk is. Nieuw beleid invoeren vraagt tijd, mensen moeten zich aanpassen, bereid zijn om verder mee te denken en projecten op te zetten. Kortom, blijven op dezelfde nagel kloppen. Dat wordt het werk van de volgende jaren.

Contactpersoon: Riet Van de Velde - Riet.VanDeVelde@ugent.be

Vlaanderen verbeelding werkt
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
Wallonie service public SPW
VLAANDEREN CIRCULAIR
Interreg North Sea Region ProCirc EUROPEAN UNION
GREEN DEAL Achats circulaires
Fair ICT Flanders
Dit initiatief wordt gefaciliteerd door: catapa

KU LEUVEN

SUSTAINABLE IT: STRUCTURELE INBEDDING VAN EEN MULTIDIMENSIONAAL BELEID VOOR DUURZAME IT

ACHTERGROND

KU Leuven, de grootste Nederlandstalige universiteit, is een onderzoeks- en onderwijsinstelling met internationale uitstraling. De hoofdcampus van de universiteit bevindt zich in Leuven, maar ze heeft heel wat campussen verspreid over Brussel en Vlaanderen.

KU Leuven werkte de voorbije jaren een beleid voor duurzame IT en keten-verantwoordelijkheid uit dat sterk verankerd zit binnen haar bredere duurzaamheidsstrategie. De reeds behaalde realisaties binnen het uitgebouwde duurzame IT-beleid zijn terug te vinden op de duurzaamheidswebsite van ICTS. Ze wonnen in 2020 de allereerste Fair ICT Award.

AANPAK

De centrale informaticadienst van KU Leuven (ICTS), heeft een multidimensionaal beleid rond duurzame IT uitgewerkt. Dit beleid omvat in eerste instantie:

1. het verlengen van de levenscyclus van IT-hardware;
2. het zorgen voor een tweede/derde/vierde leven voor IT-hardware binnen en buiten de universiteit;
3. het verminderen van print- en kopieervolumes aan KU Leuven;
4. het ondersteunen van online vergaderen, lesgeven en examineren;
5. het inzetten van groene datacenters;
6. het inzetten op duurzame IT-aankopen, zowel op het vlak van groene IT als van mensenrechten in de IT-toeleveringsketens door een mensenrechtenclausule op te stellen in samenwerking met het HIVA-onderzoeksinstituut;
7. het uitbouwen van een structurele dialoog met leverancier HP over mensenrechten in de toeleveringsketen;
8. deelname aan enkele (piloot)initiatieven rond duurzaamheid, zoals het engagement bij Fair ICT Flanders, en het onderzoeks-project van het HIVA-onderzoeksinstituut

De universiteit breidt gestaag de multidimensionale aanpak rond duurzame IT-aankopen uit door structureel in te zetten op standaarden, labels en certificaten in aankoopdossiers. De laatste twee jaar hebben ze grote stappen gezet om de **aankoop van het ICT-materiaal** te verduurzamen. De grootste hefboom daarin is hun Clients-dossier: de aankoop van vaste computers en laptops, goed voor zo'n 5 000 toestellen per jaar. Wat betreft het verder invoeren van de aanpak met standaarden, labels en certificaten, heeft ICTS op jaarbasis gemiddeld 25 tot 30 aankoopdossiers, waarvan de hardware-gerelateerde dossiers de meest relevante zijn. Telkens wanneer één van de betrokken raamcontracten moet worden vernieuwd, wordt geëvalueerd welke bijkomende duurzaamheidscriteria kunnen worden opgenomen in het nieuwe aankoopdossier.

KU Leuven hecht niet alleen belang aan het respect voor het milieu bij de aankoop van IT-producten, maar bouwt ook de **dialoog rond respect voor mensenrechten** in de toeleveringsketen uit (binnen het kader van

Human Rights Due Diligence (HRDD)). Dit engagement op het vlak van mensenrechten is het recentst. De universiteit engageert zich om vanaf heden een mensenrechtenclausule op te nemen in verschillende IT-aankoopdossiers. Concreet vragen ze aan leveranciers om met hen in dialoog te gaan. Dat is de minimumvereiste. We vragen ook rapportage over de mensenrechtensituatie in hun eigen toeleveringsketen, over hoe ze omgaan met obstakels en over welke acties ze ondernemen. KU Leuven startte ondertussen een dialoog op met leverancier HP over de mensenrechtenrisico's in de keten. Die dialoog sorteert volgende effecten:

- Sensibiliseren en aanzetten van leveranciers om werk te maken van verbeterde arbeidsomstandigheden en respecteren van mensenrechten.
- Verhogen van de visibiliteit van het onderwerp.
- Uitdragen naar de buitenwereld dat de KU Leuven als grote organisatie belang hecht aan het respecteren van de mensenrechten in de ICT-toeleveringsketens en dat ze ook op dat vlak haar maatschappelijke verantwoordelijkheid wil opnemen.

Daarnaast wil de KU Leuven de opgebouwde kennis en *best practices* verder uitdragen en delen binnen en buiten zijn instelling door het beleid van de centrale IT-dienst verder kenbaar te maken en in te bedden bij de lokale IT-entiteiten van alle faculteiten, onderzoeksgroepen en -departementen en zelfs naar de hogescholen van de Associatie KU Leuven en andere geïnteresseerde instellingen. De krachten werden recentelijk ook gebundeld met andere Vlaamse universiteiten. Er wordt op dit moment besproken hoe ze samen druk kunnen zetten op hun leveranciers om werk te maken van betere arbeids- en mensenrechten in de keten.

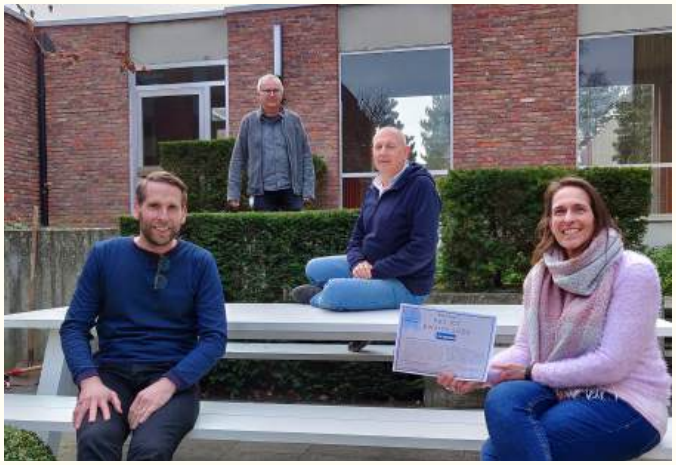
RESULTATEN/IMPACT

Deze multidimensionale aanpak toont al zijn effecten en zal bij de verdere uitbreiding ervan leiden tot de volgende resultaten.

Wat betreft het verder **uitbouwen van een duurzaam aankoopbeleid en de dialoog rond mensenrechten met verschillende leveranciers** hoopt ze dat ze als grote ICT-aankoper een duidelijk signaal kan geven naar de markt toe en op die manier kan bijdragen aan echte veranderingen in de keten. De reacties van de markt op de bestekken waarin duurzaamheidscriteria, labels of clausules waren geïntegreerd, werden goed onthaald en de gunning verliep alvast zonder problemen.

De **opgestarte dialoog met leverancier HP** zal verder uitgediept worden met als doel zo ver mogelijk af te dalen in de volledige productie-keten van de belangrijkste producten die de universiteit afneemt van HP. Aan de hand van een tijdslijn met concrete *deliverables*, waarbij gaandeweg dieper in de productieketen wordt afgedaald, wordt deze dialoog waar mogelijk steeds gerichter gestuurd. Op die manier creëert ze bewustwording rond het thema van mensenrechten in de ICT-productieketen, zowel bij HP als binnen haar eigen instelling. Samen identificeren ze de pijnpunten in elke fase en stimuleren ze verandering. In een ideaal scenario heeft KU Leuven op langere termijn effectief impact op het terrein.

De **aanpak van de levenscyclusverlenging** toont al duidelijke resultaten. Het ICTS beheert een pc-park van ca. 6 000 toestellen (laptops en desktops) voor personeelsleden en studenten. Waar de normale afschrijfduur van een pc vier jaar is (in primair gebruiksscenario) hebben de reeds geleverde inspanningen van het ICTS naar levensduur-verlenging toe ervoor gezorgd dat de gemiddelde levensduur van een pc in het

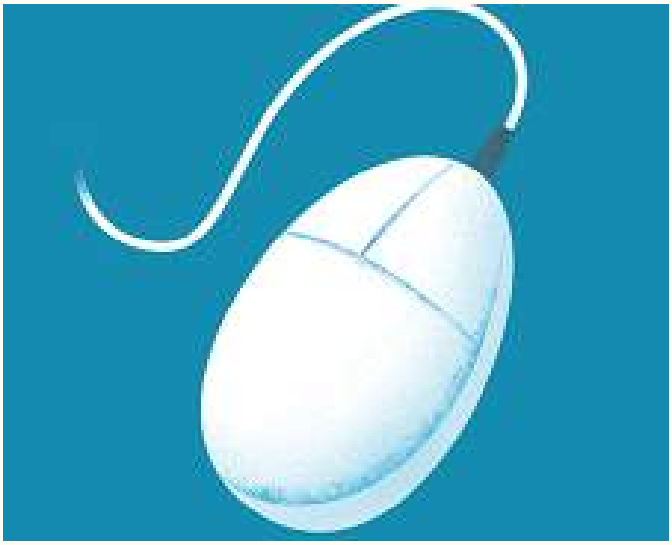
primair gebruiksscenario verlengd is naar vijf jaar, met uitschieters tot acht jaar voor 9% van de toestellen die in een secundair gebruiks-scenario worden ingezet. Ongeveer 10% van de ondersteunde hardware zit in een secundair gebruiksscenario.

Binnen de samenwerking met **Close The Gap** van de voorbije twee jaar doneerde de universiteit 1 900 toestellen, waarvan 75% opnieuw kon worden ingezet en de overige 25% duurzaam werden gerecycleerd via WorldLoop. Ook dit draagt bij aan de verlenging van de levensduur en het verlagen van de CO2-voetafdruk.

Tot slot verwacht de universiteit ook een impact bij de IT-aankopers van KU Leuven en bij uitbreiding van de hogescholen. De opgedane kennis geeft hen immers de nodige handvaten om de factor duurzaamheid efficiënt en effectief te kunnen opnemen in de uitsluitings- of gunningscriteria van de verschillende types aankoopdossiers, zonder afbreuk te doen aan de andere vereisten van de raamcontracten. Het uitdragen van het uitgewerkt beleid en de bijbehorende kennis zal ervoor zorgen dat bepaalde entiteiten binnen de universiteit en de hogescholen die initiatieven op termijn zullen volgen. We verwachten hier een soort *vliegwieleffect*, waarbij de initiatieven initieel worden opgepikt door een beperkte groep *early adopters,* maar waarbij op termijn meer en meer entiteiten tegen een versneld tempo zullen aansluiten. Breder gezien is KU Leuven een van de grote koplopers in Vlaanderen inzake duurzame ICT en inspireert ze daardoor heel wat andere organisaties in Vlaanderen en daarbuiten.

GELEERDE LESSEN

Het is belangrijk om zich **goed voor te bereiden**: informatie inwinnen, leveranciers bevragen, onderzoek doen etc. Zo vermijdt de universiteit onaangename verrassingen later in het traject. Als blindelings certificaten worden geëist die bijvoorbeeld niet courant zijn in een bepaald marktsegment, rijd je jezelf vast. Maar je hoeft ook niet te kiezen voor labels waar alle kandidaat-leveranciers al

aan voldoen: ze moeten namelijk kunnen differentiëren. Vermijd dus 'greenwashing'.

Veranker beleid maar begin ook van onderuit. Zeker bij grote organisaties is het niet altijd eenvoudig om veranderingen in één keer door te voeren. Het heeft echter geen nut te wachten op gewichtige beleidsaanpassingen. Begin dus bij de zaken waar de instelling zelf verantwoordelijk voor is.

"There is no silver bullet". Voor duurzame IT-aankopen bestaan er geen magische oplossingen. Er is geen enkel certificaat of geen enkele clausule die alle aspecten dekt of geen beperkingen heeft. De bruikbaarheid van die labels en certificaten is bovendien erg productafhankelijk. De marktbeschikbaarheid van toestellen die deze labels dragen, moeten goed in het oog gehouden worden.

Daarnaast heb je als koploper en goed voorbeeld een **inspirerende rol bij** andere organisaties, zodanig dat ze ook aan de slag gaan.

Samenwerking met andere organisaties om invloed te kunnen uitoefenen op de marktspelers is cruciaal. Bijgevolg engageert KU Leuven zich onder meer in een interuniversitaire samenwerking met de Vlaamse universiteiten rond duurzame ICT en het aangaan van een gezamenlijke dialoog met leveranciers.

Life cycle costing. Het blijkt aangewezen om

kosten voor de hele levensduur (aankoop, onderhoud, herstel en recyclage) te vergelijken in plaats van enkel rekening te houden met de aankoopprijs.

Hou bij aankoop rekening met de **degelijkheid en herstelbaarheid van toestellen**. Als je je hardware langer wil laten meegaan, moet die eerst goed gebouwd zijn. Producten voor eindgebruikers worden vaak verlijmd, wat latere geheugenupdates verhindert of de vervanging van kapotte onderdelen uitsluit. Behuizing met schroefjes laat dat wél toe en gaat dus langer mee. Anderzijds is het van belang om niet in te boeten op security, bedrijfszekerheid of comfort van de gebruikers. Om duurzame initiatieven op lange termijn verzekerd te zien, mogen ze geen grote opofferingen inhouden.

Externe expertise binnenbrengen is wezenlijk. Naast een goede voorbereiding heb je ook een zekere expertise nodig. Wanneer het over mensenrechten gaat, begeef je je namelijk op een domein dat veel breder gaat dan IT. Er spelen echter ook wettelijke, juridische en socio-economische aspecten. Daar hebben IT'ers vaak minder kaas van gegeten. Gelukkig hoef je die expertise niet per se in huis te hebben en zijn er organisaties die je daarbij kunnen helpen, zoals Fair ICT Flanders en het HIVA-onderzoeksinstituut.

Deze tips meer in detail horen? Beluister dan hier het uitgebreide interview.

Contactpersoon: Sofie Pieraerd
(hoofd klanten- en servicecentrum ICTS) -
sofie.pieraerd@kuleuven.be

Vlaanderen verbeelding werkt
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
Wallonie service public SPW
VLAANDEREN CIRCULAIR
Interreg North Sea Region ProCirc EUROPEAN UNION
GREEN DEAL Achats circulaires
Fair ICT Flanders
Dit initiatief wordt gefaciliteerd door: catapa

CIBG

DUURZAAM AANKOPEN VIA HET CIBG

cibg.brussels
IT is for you

ACHTERGROND

Het Centrum voor Informatica voor het Brusselse Gewest (CIBG) is een parastatale instelling die optreedt als de vertrouwenspartner in ICT voor de openbare instellingen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het Centrum wil uitgroeien tot de spil van digitale transitie en technologische innovatie ten dienste van de openbare besturen, de Brusselaars, de bezoekers en de bedrijven.

Het Centrum treedt op als organisator van digitale diensten, beheerder van de gewestelijke ICT-dienstencatalogus, leverancier van diensten en coördinator voor het afstemmen van het ICT-beleid van de verschillende organisaties op dat van de Brusselse Gewestregering. Het heeft als doel: een vlotte digitalisering en het promoten van ICT.

Het CIBG wil zich ten slotte ook positioneren als centraal gewestelijk aanspreekpunt en autoriteit inzake ICT. Daarbij streeft het CIBG naar een ethische, meer inclusieve en milieuvriendelijkere ICT.

AANPAK

Sinds 2008 hanteert het CIBG duurzaamheidscriteria in zijn bestekken voor hardware. De ontwikkelde methodologie werd doorheen de jaren verfijnd.

Naast opgelegde eisen inzake sociale clausules, recycleerbaarheid van verpakkingen, terugname en recyclage van oude toestellen worden de duurzaamheids-criteria uitgebreid geëvalueerd via:

- Total Cost of Ownership (TCO): het is mogelijk om te kiezen voor oplossingen die minder verbruiken door naast de prijs voor aankoop, huur en leasing ook de prijzen voor verbruiksartikelen en het elektriciteitsverbruik op te nemen in de prijsvergelijking.
- Life Cycle Cost (LCC): Doordat niet alle elementen die in aanmerking moeten worden genomen om de life cycle cost te berekenen in een eenvoudige financiële formule kunnen worden gegoten, worden er aparte duurzaamheidscriteria gehanteerd die betrekking hebben op het gebruik van gerecycleerd materiaal tijdens het productieproces, recycleerbaarheid, levensduur, beschikbaarheid van wisselstukken etc. en worden er zo vaak als kan kwantificeerbare gegevens gebruikt. Er wordt aandacht geschonken aan de aanwezigheid of de uitstoot van gevaarlijke stoffen maar ook aan de levensduur van verbruiksartikelen zoals bijvoorbeeld batterijen. Verder wordt er rekening gehouden met ergonomische en veiligheidsaspecten en dit zowel vanuit gebruikers- als IT-technisch standpunt. Ook een vlot gebruik en een makkelijk onderhoud zijn belangrijke factoren die invloed hebben op de levensduur van een toestel.

Om het ecologische en digitale transformatieproces vorm te geven, ondertekende het CIBG het Handvest Duurzame IT, een initiatief van het Belgisch Instituut voor Duurzame IT, waarvan het CIBG stichtend lid is. Concreet ondersteunt het CIBG diverse initiatieven in het Gewest waarbij de nadruk ligt op inclusie, vorming, circulaire economie. Daarnaast definieert het een reeks KPI's om het hele proces te monitoren.

RESULTATEN/IMPACT

Via onderstaande inspanningen wordt de C02-uitstoot van hun ICT verminderd.

1. **Circulair gebruik en levensduurverlenging**

Het CIBG biedt via de aankoopcentrale computers aan die standaard voorzien zijn van een performante processor en voldoende werkgeheugen. Dit garandeert immers een langere levensduur. Computers kunnen met vijf jaar waarborg worden aangeschaft en sindskort kan die termijn twee maal met een jaar verlengd worden; voor MFP's worden standaard onderhoudscontracten van vijf tot zeven jaar aangeboden. Ook hier zijn bijkomende verlengingen mogelijk.

Gehuurde MFP's worden bij afloop van het contract door de constructeur opgeknapt en opnieuw aan de klanten van de aankoopcentrale van het CIBG aangeboden.
De toestellen die helemaal end-of-life zijn worden door gespecialiseerde bedrijven gerecycleerd. Er wordt o.a. samengewerkt met circular.brussels, Close The Gap, CF2M, MAKS.

De aankoopcentrale van het CIBG biedt al jaren opgeknapt of refurbished materiaal aan, voornamelijk netwerkapparatuur zoals switches. Sinds het uitbreken van de pandemie zijn er nu ook refurbished laptops en computerschermen beschikbaar.

2. **Vermindering van de CO2-uitstoot in het transport**

Om de ecologische voetafdruk van het transport te verkleinen, heeft het CIBG een akkoord gesloten met HP om bepaalde producten enkel nog per trein naar Europa te transporteren i.p.v. per vliegtuig. Dit vermindert de CO2-uitstoot voor transport met maar liefst 90% per toestel.

Bij bestellingen voor klein IT-materiaal onder het minimumbedrag worden er transportkosten aangerekend. Dit zet instellingen aan om kleinere aankopen te groeperen teneinde die transportkosten te vermijden.

3. **Vermindering van het energieverbruik in datacenters**

Het CIBG beschikt over een gewestelijk datacenter dat verdeeld is over twee locaties. Ook hier worden grote inspanningen geleverd via schaalbare oplossingen, automatisch uitschakelen van servers wanneer ze niet gebruikt worden (nacht, weekend etc.). Men werkt ook met cooling corridors en warmterecuperatie om aanpalende lokalen te verwarmen.

4. **Groen printbeleid**

Meer dan tien jaar geleden is het CIBG overgegaan tot managed printing waarbij alle individuele printers werden verwijderd en er gedeelde MFP's in de plaats zijn gekomen. De kleurentoestellen worden standaard op monochroom ingesteld. Bovnedien gaan de toestellen snel in slaapmodus en kan de intelligente managementsoftware printopdrachten omleiden naar meer geschikte machines. Tientallen klanten van de aankoopcentrale hebben dit voorbeeld gevolgd.

Daarnaast zet het CIBG al enkele decennia in op totale dematerialisatie door toepassing

-en te ontwikkelen die volledige processen automatiseren en dematerialiseren.

Wat betreft inclusie zijn alle websites van het CIBG gecertifieerd door AnySurfer.

GELEERDE LESSEN

Het gebruik van TCO heeft een invloed op het aanbod. We stellen vaak vast dat de aangeboden oplossingen die over de volledige levensduur betrouwbaar en het goedkoopst zijn, niet noodzakelijk de goedkoopste zijn indien we enkel de aankoopprijs van het toestel in acht nemen.

Meer dan tien jaar geleden hadden de leveranciers nog veel moeite om antwoorden te formuleren op vragen over duurzaamheid. Er is zeker een evolutie merkbaar, maar er is nog veel ruimte voor progressie. Ook vandaag zien we dat deze materie nog onvoldoende beheerst wordt door leveranciers. Dat blijkt uit het beperkt aantal relevante antwoorden. Anderzijds proberen sommige leveranciers hen te overtuigen met heel wat informatie over 'hoe duurzaam' men opereert. Greenwashing vormt een reëel risico.

Door verder te kijken dan enkel de labels, kunnen we een onderscheid maken tussen de aangeboden oplossingen.

Het is soms beter om geen technologieën op te leggen en de markt te laten spelen. Dus de vraag functioneel in plaats van technisch te definiëren. Vragen naar laserprinters sluit bijvoorbeeld nieuwe energiearme printtechnologieën uit, net omdat ze geen lasertechnologie bevatten.

Contactpersoon: Geert Royberghs (Service Manager) - groyberghs@cibg.brussels

Vlaanderen verbeelding werkt
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
Wallonie service public SPW
VLAANDEREN CIRCULAIR
Interreg North Sea Region ProCirc EUROPEAN UNION
GREEN DEAL Achats circulaires
Fair ICT Flanders
Dit initiatief wordt gefaciliteerd door: catapa